

Üniversite Öğrencilerinde Serbest Zamanda Sıkılma Algısı Alkol Kullanma Nedenlerinin Belirleyicisi midir?

Feyza Meryem KARA¹, Berkay AYVERDİ²

¹Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon Bölümü
²Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri Bölümü

Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde serbest zamanda sıkılma algısının alkol kullanma nedenlerini belirlemedeki rolünün araştırılması ve cinsiyet açısından bu değişkenlerin farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesidir. Çalışmaya Ankara ilinde bulunan ve çeşitli üniversitelerde beden eğitimi ve spor alanında öğrenimini sürdüren 78 kadın ve 151 erkek toplam 229 öğrenci ($\bar{x}_{yas}=22.45\pm 6.10$ ve $\bar{x}_{yas}=23.10\pm 9.12$) gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Serbest Zamanda Sıkılma Algısı Ölçeği (Kara, Gürbüz ve Öncü, 2014) ve İçme Nedenleri Anketi Gözden Geçirilmiş Formu (Topuz, 2004) kullanılmıştır. Araştırmada öne sürülen hipotezleri test etmek için t-testi ve çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Bulgular, sıkılma alt boyutu ile eğlenme ($\beta=0.13$), başa çıkma ($\beta=0.34$), uyum sağlama ($\beta=0.46$) ve sosyalleşme ($\beta=0.24$) alt boyutları arasındaki ilişkinin pozitif olduğunu göstermiştir ($p<0.01$). Ayrıca bulgular katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlara göre cinsiyete göre anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Çalışmanın sonuçları literatürdeki bulgular bağlamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Serbest zamanda sıkılma algısı, Alkol kullanma, Üniversite öğrencileri

Is the Leisure Boredom Predictor of Drinking Motives of University Students?

Abstract

The purpose of this study was to investigate the role of leisure boredom in predicting drinking motives in university student and examine the gender differences in these variables. Totally 229 (78 women; $\bar{x}_{age}=22.45\pm 6.10$ and 151 men; $\bar{x}_{age}=23.10\pm 9.12$) students who are continuing their studies in physical education and sports in various universities in Ankara. The Leisure Boredom Scale" (Kara, Gürbüz and Öncü, 2014) and "Drinking Motives Questionnaire-Revised and Demographic Information Form" (Topuz, 2004) administered to participants. In order to test the hypotheses t-test and Stepwise Multiple Regression Analysis were performed. Results showed that boredom subscale was a significant predictor of enhancement ($\beta=0.13$), coping ($\beta=0.34$), conformity motives ($\beta=0.46$) and social ($\beta=0.24$) ($p<0.01$). Results also indicated that there were significant differences were found between gender and scales. Results were discussed within the findings in the literature.

Keywords: Leisure boredom, Alcohol use, University students

Giriş

Serbest zaman, sosyal ilişkiler oluşturmak, günlük yaşamın sıradanlığından kaçmak, dostlukları pekiştirmek, yeni bilgiler ve beceriler öğrenme imkânı sağlamak ve sosyal destek elde etmek için fırsat sağlamanın yanında, diğer olası içsel güdüler için uyarıcı arama, kendini gerçekleştirme, başarı, meydan okuma, rekabet, entelektüel estetizm, zaman öldürme ve can sıkıntısından kaçınma içerebilmektedir (Iso-Ahola ve Weissinger, 1987; Iso-Ahola ve Weissinger, 1990). Nitekim bireylerin rekreatif faaliyetlerini, dürtüleri belirlemektedir ve seçtikleri faaliyetler güdülerine ve güdülenme düzeylerine bağlıdır. Bu bağlamda alanyazında sıkça gündeme gelen serbest zamanın bireyler için anlamı (Henderson 1996; Juniu ve Henderson 2001; Parr ve Lashua 2005; Ho ve arkadaşları, 2005; Floyd, Bocarro ve Thompson, 2008; Gürbüz ve Henderson 2013, Kara, Emir, Gürbüz ve Öncü, 2013) güncelliğini hala korumaktadır. Bununla birlikte, araştırmalar, bireylerin rekreasyonel faaliyet dâhilinde geçirdikleri zamanların niteliğinin ve yaşanan olumlu deneyimlerin, bireylerin bu faaliyetlere devamlılığı konusunda en önemli değişkenlerden biri olduğunu göstermektedir (Searle, Mactavish ve Brayley, 1993; Beggs ve Elkins, 2010; Gürbüz, Özdemir, Sarol, ve Karaküçük, 2010; Mutlu, Yılmaz, Güngörmüş, Sevindi ve Gürbüz, 2011; Aran, 2014).

Serbest zaman faaliyetlerine karşı olan güdülenme sorunu da bu bağlamda “sıkılma” kavramına odaklanmayı sağlamıştır. Can sıkıntısı yatkinliği üzerine yapılan araştırmalarda, içsel bilişsel unsurlara odaklanılmış, sebepleri, sıradanlaşmış bir ortam ve engeller olarak belirlenmiştir (Fisher, 1993; Harris, 2000). Bu iki durumla karşılaşıldığı zaman ise bağlılık kabiliyeti ve sürdürülebilir dikkatin, sıkılma deneyimine sebep olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir (Carriere, Cheyne ve Smilek, 2008). Bireyler kendilerine yeterlilik sağlayacak içsel ödüller (faaliyetler) ararlar ve bu arayış içinde uyarı, heyecan ve meydan okuma arayışı gereksiniminin sosyal olarak uygun ya da onaylanan yollarla karşılanmaması durumunda bireyler riskli davranışlara yönelirler (Iso-Ahola ve Weissinger, 1987; Iso-Ahola ve Crowley, 1991).

Alanyazında riskli davranışların da bu noktada kavramsal olarak ele alındığı, özellikle genç bireylerde sosyal kabul görme, kendini bir sosyal gruba kabul ettirme, kötü duygu durumlarından kaçınma, heyecan arama, meydan okuma gibi sebeplerle alkol kullanma davranışının meydana geldiği belirlenmiştir (Caldwell ve diğerleri, 1992; Shaw ve diğerleri, 1996; McCaul, 1998; Caldwell ve diğerleri, 1999). Bu noktadan hareketle, genç bireylerin zararlı madde kullanımına altyapı hazırlayan birçok risk etkeni olduğu belirtilmekte ve araştırmacılar tarafından bu etkenleri inceleme adına birçok model geliştirildiği görülmektedir.

Alkol kullanma nedenleriyle ilgili ilk kuramsal yaklaşımlardan birisi, Cox ve Klinger (1988) tarafından geliştirilen ve “Alkol Kullanımında Güdülenme Modeli” (Motivational Model of Alcohol Use) adı verilen modeldir. Bu modele göre, bir kişinin alkol kullanma ya da kullanmama kararı alkol kullanımının yol açacağı olumlu sonuçların, kullanmamanın yol açacaklarından daha fazla olacağı beklentisine dayanır. Bu modele göre, alkol kullanma davranışı, bilinçli ve amaca yönelik bir süreçtir ve kişiler istedikleri sonuca ulaşmak için alkol kullanırlar. Cox ve Klinger (1988) alkol kullanımına ilişkin güdülenme

durumunu ikiye ayırmıştır: Değer (valence) ve kaynak (source). İlk boyut, alkol kullanma nedenini olumlu bir sonuç elde etmek (örn., alkolün hoşnutluk verici etkisi) ya da olumsuz bir sonuçtan kaçınmak (örn., sorunlarla başetmek) şeklinde açıklamaktadır. İkinci boyut ise, alkol kullanma nedenini içsel bir ödül (örn., alkolün neden olduğu rahatlama ve hoşnutluk duygusu) ya da dışsal (örn., gruba uyma) bir ödül elde etme ile açıklamaktadır.

Günümüzde özellikle genç bireylerin maruz kaldıkları birçok riskli davranışların bu nedenle artış gösterdiği ve toplumsal bir sorun olarak gün geçtikçe arttığı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle de bu araştırmanın amacı Ankara'da olan ve lisans eğitimini beden eğitimi ve spor alanında sürdüren öğrencilerin serbest zamanda sıkılma algılarının alkol kullanma nedenlerini belirlemedeki rolünün araştırılması ve bu değişkenlerde cinsiyet farklılığı olup olmadığının incelenmesidir.

Yöntem

Örneklem

Araştırmaya, Ankara ilinde bulunan üniversitelerde lisans eğitimini beden eğitimi ve spor alanında gören toplam 406 öğrenci katılmıştır. 406 öğrencinin 229'u (% 56.40) alkol kullandığını rapor etmiştir ve analizlere alkol kullandığını belirten 229 öğrenciden elde edilen verilerle devam edilmiştir. Öğrencilerin % 34.1'i (N = 78) kadın ve % 65.9'u (N = 151) erkektir. Katılımcılar, alkol kullanma sıklıklarını nadiren (%55.0), bazen (%21.4), sıklıkla (%8.3), çoğu zaman (%13.5) olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların alkol kullanma süreleri ($X_{\text{süre}}$: 68.85 ay \pm 34.82) olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Serbest Zamanda Sıkılma Algısı Ölçeği-SZSAÖ; "serbest zamandaki sıkıntı algılamalarında bireysel farklılıkları" ölçmek amacıyla Iso-Ahola ve Weissinger (1990) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekteki seçenekler "1= kesinlikle katılmıyorum" ile "5= kesinlikle katılıyorum" arasında değişmektedir. Türkçe versiyonunun yetişkinler adaptasyonu geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Kara, Gürbüz ve Öncü (2014) tarafından özgün formundan gerçekleştirilmiş ve çeşitli meslek gruplarında çalışan yetişkin bireylere uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu 10 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. "Sıkılma" alt boyutu bireyin serbest zaman aktivitelerine karşı olumsuz bakış açısını yansıtmaktadır (Boş zamanlarımda yaptıklarımın genellelikle hoşlanmıyorum, fakat başka ne yapacağımı bilmiyorum). "Doyum" alt boyutu ise bireyin serbest zamanı algılamadaki olumlu perspektifini yansıtmaktadır (Boş zaman fikri beni heyecanlandırıyor). Mevcut çalışma kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre ölçek iç tutarlılık katsayısının sıkılma alt boyutu için .61 doyum alt boyutu için .75 olduğu tespit edilmiştir.

İçme Nedenleri Anketi Gözden Geçirilmiş Formu (İNA-GF): İçme Nedenleri Anketi Gözden Geçirilmiş Formu (İNA-GF), Cooper (1994) tarafından geliştirilmiştir. Herhangi bir alt ölçekten alınan yüksek puan, kişinin alkol kullanım sıklığından bağımsız olarak, o kişinin alkol kullanım nedenini neye atfettiğini gösterir. İNA-GF'nin Türkçe'ye uyarlaması Topuz (2004) tarafından yapılmıştır. İNA-GF, 20 maddeden oluşmaktadır ve dört farklı

alkol kullanma nedenini ölçmektedir: Başa çıkma (örn., “problemlerini unutmak için”), Uyum sağlama (örn., “sevdiğin bir gruba dahil olmak için”), Eğlenme (örn., “eğlenceli olduğu için”) ve Sosyalleşme (örn., “arkadaşlarla özel bir olayı kutlamak için”) (Cooper, 1994). Kişiler alkol kullanma nedenlerini 5 basamaklı Likert-türü bir ölçeğe göre (1 = asla, 5 = her zaman) belirtirler. Bu çalışma kapsamında yapılan analiz sonuçlarına göre ölçek iç tutarlılık katsayısının Başa Çıkma için .90, Eğlenme için .79, Sosyalleşme için .79 ve Uyum Sağlama için .83 olduğu tespit edilmiştir

Kişisel Bilgi Formu: Çalışmada katılımcıların cinsiyet, yaş gibi demografik bilgileri içeren soruların yanı sıra; alkol kullanma durumu, alkol kullanma sıklığı gibi soruları içeren form araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, Serbest Zamanda Sıkılma Algısı Ölçeği ve İçme Nedenleri Anketi Gözden Geçirilmiş Formunu içeren bir ölçek seti verilmiştir. Tüm uygulama yaklaşık 10 dakikada tamamlanmıştır.

İşlem

Değişkenler arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir. Değişkenlerde cinsiyete göre farklılıkların olup olmadığı bağımsız gruplar t-testi ile tespit edilmiştir. Serbest zamanda sıkılma algısının alkol kullanma nedenlerini belirlemedeki rolünü test etmek amacı ile Çoklu Adımsal Regresyon Analizi yapılmıştır. Tahmin değişkenleri arasındaki tahminin kontrolü için, bütün alt boyutlarda Tolerans (TOL) değerleri hesaplanmıştır. Bu çalışmada TOL değerleri bağımsız değişkenlerde (sıkılma ve doyum) .88 olarak hesaplanmış ve tahmin değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Analizler SPSS paket programında yapılmış ve çalışmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. Tahmin değişkenleri olasılığı kontrolü için tüm faktörlerde tolerans değerleri hesaplanmıştır. Analiz sonucu, bu çalışmadaki bağımsız değişkenlerin tolerans değeri 0.90 olarak bulunmuştur ki bu da tahmin değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmektedir.

Bulgular

Serbest zamanda sıkılma algısı ve alkol kullanma arasındaki ilişkiyi sınıma amacı ile yapılan korelasyon analizi sonuçları; sıkılma alt boyutu ile eğlenme, başa çıkma, uyum sağlama sosyalleşme alt boyutları; doyum alt boyutu ile başa çıkma uyum sağlama sosyalleşme alt boyutları arasında pozitif yönde ilişki olduğunu göstermektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Serbest zamanda sıkılma algısı ve içme nedenleri korelasyon analizi.

Alt Boyutlar	Baş a Çıkma	Uyum Sağlama	Eğlenme	Sosyalleşme
	r	r	r	r
Sıkılma	0.34**	0.46**	0.13*	0.21**
Doyum	0.18**	0.27**	-0.05	0.24**

** p < 0.01, *p < 0.05

Üniversite öğrencilerinin sıkılma algısının alkol kullanma nedenlerini belirlemedeki rolünü saptamak amacı ile çoklu adımsal regresyon analizi yapılmıştır. Bulgular, sıkılma

alt boyutunun; eğlenme ($R=0.13$; $R^2=0.01$; $F_{(1,227)}=4.19$; $p<0.05$), başa çıkma ($R=0.34$; $R^2=0.12$; $F_{(1,227)}=31.11$; $p<0.05$), uyum sağlama ($R=0.46$; $R^2=0.21$; $F_{(1,227)}=60.91$; $p<0.05$), sosyalleşme ($R=0.24$; $R^2=0.06$; $F_{(1,227)}=14.85$; $p<0.05$) alt boyutlarının belirleyicisi olduğunu göstermiştir. Analiz sonuçları sıkılma ile sosyalleşme ($\beta=0.24$; $p<0.05$), uyum sağlama ($\beta=0.46$; $p<0.05$) eğlenme ($\beta=0.13$; $p<0.05$) ve başa çıkma ($\beta=0.34$; $p<0.05$) alt boyutları arasındaki ilişkinin pozitif ve anlamlı olduğunu göstermiştir (Tablo 2).

Regresyon analiz modeline doyum alt boyutu girmemiştir. Bu bağlamda doyum alt boyutunun öğrencilerde eğlenme ($\beta=-0.01$; $p>0.05$) sosyalleşme ($\beta=0.31$; $p>0.05$) uyum sağlama ($\beta=0.45$; $p>0.05$) eğlenme ($\beta=0.10$; $p>0.05$) ve başa çıkma ($\beta=0.31$; $p>0.05$) üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olmadığı saptanmıştır.

Tablo 2. Serbest zamanda sıkılma algısı sıkılma alt boyutunun içme nedenlerini belirlemedeki rolü.

	R	R ²	F	p	β
Uyum Sağlama	.46	.21	60.91	.000	.46
Başa çıkma	.34	.12	31.11	.032	.34
Eğlenme	.13	.01	4.19	.000	.13
Sosyalleşme	.24	.06	14.85	.000	.24

*p < 0.05

Bağımsız örneklerde t-test analiz sonuçları üniversite öğrencilerinin doyum ($t_{(229)}=.985$; $p>0.05$), eğlenme ($t_{(229)}=-2.150$; $p>0.05$), başa çıkma ($t_{(229)}=1.240$; $p>0.05$), sosyalleşme ($t_{(229)}=-4.045$; $p>0.05$) cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığını; sıkılma ($t_{(229)}=-2.486$; $p<0.05$) ve uyum sağlama ($t_{(229)}=-.327$; $p<0.05$) alt boyutlarında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu iki alt boyutta da erkek katılımcıların ortalama puanları kadın katılımcılara oranla daha yüksek olarak saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların cinsiyete göre t-testi sonuçları.

		N	X	ss	t	p																																																				
Sıkılma	Kadın	78	2.23	.63	-2.48	.008																																																				
	Erkek	151	2.49	.79			Doyum	Kadın	78	2.34	.43	1.72	.342	Erkek	151	2.56	.56	Eğlenme	Kadın	78	3.24	.32	2.52	.248	Erkek	151	3.32	.34	Başa Çıkma	Kadın	78	2.57	.56	2.36	.215	Erkek	151	1.54	.63	Sosyalleşme	Kadın	78	1.42	.68	1.32	.352	Erkek	151	1.86	.72	Uyum Sağlama	Kadın	78	1.91	.71	-.32	.001	Erkek
Doyum	Kadın	78	2.34	.43	1.72	.342																																																				
	Erkek	151	2.56	.56			Eğlenme	Kadın	78	3.24	.32	2.52	.248	Erkek	151	3.32	.34	Başa Çıkma	Kadın	78	2.57	.56	2.36	.215	Erkek	151	1.54	.63	Sosyalleşme	Kadın	78	1.42	.68	1.32	.352	Erkek	151	1.86	.72	Uyum Sağlama	Kadın	78	1.91	.71	-.32	.001	Erkek	151	1.95	.85								
Eğlenme	Kadın	78	3.24	.32	2.52	.248																																																				
	Erkek	151	3.32	.34			Başa Çıkma	Kadın	78	2.57	.56	2.36	.215	Erkek	151	1.54	.63	Sosyalleşme	Kadın	78	1.42	.68	1.32	.352	Erkek	151	1.86	.72	Uyum Sağlama	Kadın	78	1.91	.71	-.32	.001	Erkek	151	1.95	.85																			
Başa Çıkma	Kadın	78	2.57	.56	2.36	.215																																																				
	Erkek	151	1.54	.63			Sosyalleşme	Kadın	78	1.42	.68	1.32	.352	Erkek	151	1.86	.72	Uyum Sağlama	Kadın	78	1.91	.71	-.32	.001	Erkek	151	1.95	.85																														
Sosyalleşme	Kadın	78	1.42	.68	1.32	.352																																																				
	Erkek	151	1.86	.72			Uyum Sağlama	Kadın	78	1.91	.71	-.32	.001	Erkek	151	1.95	.85																																									
Uyum Sağlama	Kadın	78	1.91	.71	-.32	.001																																																				
	Erkek	151	1.95	.85																																																						

*p < 0.05

Tartışma

Bu araştırma, Ankara ilinde bulunan üniversitelerde lisans eğitimini beden eğitimi ve spor alanında sürdüren öğrencilerin serbest zamanda sıkılma algılarının alkol kullanma

nedenlerini belirlemedeki rolünün araştırılması ve bu değişkenlerde cinsiyete göre farklılık olup olmadığını incelenmek amacıyla yapılmıştır.

Elde edilen bulgular, sıklıma alt boyutunun; eğlenme, başa çıkma, uyum sağlama ve sosyalleşme alt boyutlarının belirleyicisi olduğunu ve bu boyutlar arasındaki ilişkinin anlamlı ve pozitif olduğunu göstermiştir. Bu bulgular doğrultusunda serbest zamanları sıkıcı bulan, zevk alacak herhangi bir serbest zaman faaliyeti bulamayan, herhangi bir faaliyet yapmak istese de ne yapacağından tam olarak emin olmayan bireylerin, alkol aracılığı ile sorunlarla başa çıkma, sosyal ortamlara uyum sağlama ve eğlenceli bir zaman dilimi geçirme ile bu vakitlerini değerlendirdikleri düşünülmektedir. İlgili alanyazında serbest zamanda sıklıma algısı ile zararlı madde kullanımı başlangıcı (Iso-Ahola ve Crowley 1991; McCaul, 1998), alkol kullanımı ve bağımlılığı (Patterson, Pegg, Dobson- Patterson, 2000; Wegner, Flisher, Muller ve Lombard, 2006; Wegner, Flisher, Chikobvu, Lombard ve King, 2008; Wegner ve Flisher, 2009), psikolojik ve sosyal kontrol sorunları (Caldwell, Darling, Payne ve Dowdy, 1999) gibi gençler üzerinde olumsuz etkileri olan birçok olgu incelenmiştir ve araştırma bulguları bu araştırmanın bulguları ile benzer şekilde, sıklıma algısının bu yönelimleri arttırdığını saptanmıştır. Bu noktadan hareketle araştırma bulguları alanyazınla paralellik göstermektedir.

Buna karşın bulgular, beden eğitimi ve spor alanında öğrenimini sürdüren üniversite öğrencilerinin serbest zamandan doyum almanın, alkol kullanma nedenleri üzerinde bir etkisi olmadığını ortaya koymuştur. Bu noktada sosyal ortamlarda yaşanan kaygı ya da olumsuz ruh hali ile başa çıkmada serbest zamandan alınan doyum arasında bir belirleyicilik saptanmamıştır. Bu sonuç, serbest zamanlarında daha önce hiç denemediği serbest zaman faaliyetlerini denemek isteyen, bu faaliyetleri yaşamlarının bir parçası olarak gören bireylerin, kendilerine fiziksel, psikolojik ya da sosyal açıdan zararlı sonuçlara yol açacağına inandıklarını ve bu nedenle alkol kullansalar da olumsuz duygu durumunun bu yönelime sebebiyet vermediğini göstermektedir.

Bu çalışmanın amaçlarından biri de üniversite öğrencilerinde sıklıma algısı ve alkol kullanma nedenlerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Üniversite öğrencilerinin serbest zamanda sıklıma algısı ve alkol kullanma nedenlerinde cinsiyet açısından fark olup olmadığını araştırmaya yönelik yapılan analizler; sıklıma ve uyum sağlama alt boyutlarında anlamlılık gösterirken, erkek katılımcıların puanları kadın katılımcılara oranla daha yüksek olarak saptanmıştır. Serbest zamanda sıklıma algısında cinsiyet farklılıkları üzerine yapılan birçok araştırma, benzer şekilde sıklıma algısı eğiliminin erkek katılımcılarda yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir (Zuckerman, Eysenck ve Eysenck, 1978; Vodanovich ve Kass, 1990; Sundberg, Latkin, Farmer ve Saoud, 1991; Watt ve Ewing, 1996). Bunun yanında kadın katılımcıların serbest zamanda sıklıma algısını daha çok yaşadığını (Poon ve Leung, 2011; Patterson, Pegg, Dobson-Patterson, 2000) belirten araştırmalar da mevcuttur. Diğer taraftan, alkol kullanma nedenlerinde cinsiyet farklılıklarının tespit edilmeye çalışıldığı araştırmalarda bu araştırmanın bulgularının aksine öğrencilerin daha çok eğlenme ve sosyalleşme amacıyla alkol kullandıkları tespit edilmiştir (Thombs, Beck ve Pleace, 1993; Stewart, Zeitlin ve Samoluk, 1996; Kairouz, Glikzman, Demers ve Adlaf, 2002; Topuz, 2004; Çakmak ve Ayvaşık, 2007). Riskli ve olumsuz pekiştirme içme nedenlerinden biri de uyum sağlama amacıyla alkol

kullanılmaktadır (Cooper, 1994). Bu bağlamda yüksek kaygı gibi (Çakmak ve Ayvaşık, 2007) söz edilebilecek riskli ve olumsuz pekiştireçler, cinsiyetler açısından değerlendirildiğinde (özellikle erkek katılımcılar) gruba uyma davranışı, alkol kullanma şeklinde olabileceği gibi farklı davranışlar şeklinde de kendini gösterdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda, erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla bir gruba ya da ortama daha yakın durma isteği ve o grupla özdeşleşme amacıyla alkol kullandıkları söylenebilir.

Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor alanında öğrenimini sürdüren üniversite öğrencilerinde serbest zamanda sıkılma algılarının alkol kullanmalarında bir etken olduğu saptanmıştır. Gençler üzerinde etkili olabileceği düşünülen zararlı madde kullanımının sebeplerinin daha açık bir şekilde özümsebilmesi için serbest zaman algılarının üzerine yoğunlaşılması bu araştırmanın önerileri arasındadır. Bununla birlikte, ülkemizde yapılacak olan serbest zamanda sıkılma algısının yetişkinler üzerindeki benzer etkilerinin (depresyon, kişilik bozuklukları, kaygı) araştırılması önem arz etmektedir.

Yazışma Adresi (Corresponding Address):

Dr. Feyza Meryem Kara,

Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon Bölümü, Yahşihan/Kırıkkale

E-posta: fmkara@kku.edu.tr

Kaynaklar

1. **Aran, S.** (2014). A case study on defining leisure time motivation of recreation students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (152), 734-739.
2. **Beggs, B. A. and Elkins, D.J.** (2010). The influence of leisure motivation on leisure satisfaction, *LARNet; The Cyber Journal of Applied Leisure and Recreation Research*. Available: (<http://larnet.org/2010-02.html>)
3. **Caldwell, L. L., Darling, N., Payne, L. L., and Dowdy, B.** (1999). "Why are you bored?" An examination of psychological and social control causes of boredom among adolescents. *Journal of Leisure Research*, 31(2), 103-121.
4. **Caldwell, L. L., Smith, E. A., and Weissinger, E.** (1992). The relationship of leisure activities and perceived health of college students. *Society and Leisure*, (15), 545-556.
5. **Carriere, S. A. J., Cheyne A. J., and Smilek, D.** (2008). Everyday attention lapses and memory failures: The affective consequences of mindlessness. *Consciousness and Cognition*, (17), 835-847.
6. **Cox, W. M., & Klinger, E.** (1988). A motivational model of alcohol use. Special Issue: Models of addiction. *Journal of Abnormal Psychology*, 97(2), 168-180.
7. **Çakmak, S. Ş., & Ayvaşık, H. B.** (2007). Üniversite öğrencilerinde alkol kullanma nedenleri ile kaygı duyarlılığı arasındaki ilişki. *Türk Psikoloji Dergisi*, (22), 91-113.
8. **Fisher, C.** (1993). Boredom at work: A neglected concept. *Human Relations*, 46(3), 395-417.
9. **Floyd, M. F., Bocarro, J. N. and Thompson, T.** (2008). Research on race and ethnicity in leisure studies: A review of five major journals. *Journal of Leisure Research*, 40(1), 1-22.
10. **Gürbüz, B. & Henderson, K.** (2013). Exploring the meanings of leisure among Turkish university students. *Croatian Journal of Education*, 15(4), 927-957.
11. **Gürbüz, B., Özdemir, S., Sarol, H., & Karaküçük, S.** (2010). Comparison of recreational behaviors of individuals with regard to demographic variables. *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport / Science, Movement and Health*, 10(2 Suppl.), 876-880.
12. **Harris, M. B.** (2000). Correlates and characteristics of boredom proneness and boredom. *Journal of Applied Social Psychology*, 30(3), 576-598.
13. **Henderson, K. A.** (1996). One size doesn't fit all: The meanings of women's leisure. *Journal of Leisure Research*, 28(3), 139-154.
14. **Ho, C. H., Sasidharan, V., Elmendorf, W., Willits, F. K., Graefe, A. and Godbey, G.** (2005). Gender and ethnic variations in urban park preferences, visitation, and perceived benefits. *Journal of Leisure Research*, 37(3), 281-306.

15. **Iso-Ahola, S. E. and Crowley, E. D.** (1991). Adolescent substance abuse and leisure boredom. *Journal of Leisure Research*, 23(3), 260-271.
16. **Iso-Ahola, S. E., and Weissinger, E.** (1987). Leisure and boredom. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 5(3), 356-364.
17. **Iso-Ahola, S. E., and Weissinger, E.** (1990). Perceptions of boredom in leisure: conceptualization, reliability and validity of the leisure boredom scale. *Journal of Leisure Research*, 22(1), 1-17.
18. **Juniu, S., and Henderson, K.** (2001). Problems in researching leisure and women: Global considerations. *World Leisure Journal*, 43(4), 3-10.
19. **Kairouz, S., Gliksman, L., Demers, A. ve Adlaf, E. M.** (2002). For all the reasons, I do ... drink: A multilevel analysis of contextual reasons for drinking among Canadian undergraduates. *Journal of Studies on Alcohol*, 63(5), 600-609.
20. **Kara, F. M., Emir, E., Gürbüz, B. & Öncü, E.** (2013, 31 Ekim-3 Kasım). Serbest zamanın anlamı: Yetişkin bireyler örneği. 2. *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi*, Kuşadası, İzmir.
21. **Kara, F.M., Gürbüz, B. & Öncü, E.** (2014). Leisure Boredom Scale: The factor structure and the demographic differences. *The Turkish Journal of Sport and Exercise*, 16(2), 28-35.
22. **McCaul, L. K.** (1998). *Relationships among adolescent substance use, leisure boredom, and physical activity* (Unpublished Master Thesis). Brock University St. Catharines Faculty of Education, Ontario.
23. **Mutlu, İ., Yılmaz, B., Güngörmüş, H. A., Sevindi, T. & Gürbüz, B.** (2011). Bireyleri rekreasyonel amaçlı egzersize motive eden faktörlerin çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 54-61.
24. **Parr, M. G., & Lashua, B. D.** (2005). Students' perceptions of leisure, leisure professionals and the professional body of knowledge. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, 4(2), 16-26.
25. **Patterson, I. R., Pegg, S., & Dobson-Patterson, R.** (2000). Exploring the links between leisure boredom and alcohol use among youth in rural and urban areas of Australia. *Journal of Park and Recreation Administration*, 18(3), 53-75.
26. **Poon, L., & Leung L.** (2011). Effects of narcissism, leisure boredom, and gratifications sought on user-generated content among net-generation users. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning*, 1(3), 1-14.
27. **Searle, M.S., Mactavish, J.B. & Brayley, R.E.** (1993). Integrating ceasing participation with other aspects of leisure behavior: a replication and extension. *Journal of Leisure Res.*, 25(4), 389-404.
28. **Shaw, S. M., Caldwell, L. L., & Kleiber, D. K.** (1996). Boredom, stress and social control in the daily activities of adolescents. *Journal of Leisure Research*, 28(4), 274-292.
29. **Stewart, S. H., Zeitlin, S. B. and Samoluk, S. B.** (1996). Examination of a three-dimensional drinking motives questionnaire in a young adult university student sample. *Behaviour Research and Therapy*, 34(1), 61-71.
30. **Sundberg, N. D., Latkin, C. A., Farmer, R. F. & Saoud, J.** (1991). Boredom in young adults: Gender and cultural comparisons. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, (22), 209-223.
31. **Thombs, D. L., Beck, K. H. and Pleace, D. J.** (1993). The relationship of social context and expectancy factors to alcohol use intensity among 18 to 22 year-olds. *Addiction Res.*, 1, 59-68.
32. **Topuz, A.** (2004). *Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri ve alkol: neden, nasıl ve ne kadar kullanıyorlar?* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
33. **Vodanovich, S. J., & Kass, S. J.** (1990). A factor analytic study of the boredom proneness scale. *Journal of Personality Assessment*, 55(1-2), 115-123.
34. **Watt, J. D., & Ewing, J. E.** (1996). Toward the development and validation of a measure of sexual boredom. *Journal of Sex Research*, 33(1), 57-66.
35. **Wegner, L., & Flisher, A. J.** (2009). Leisure boredom and adolescent risk behaviour: A systematic literature review. *Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 21(1), 1-28.
36. **Wegner, L., Flisher, A. J., Chikobvu, P., Lombard, C., & King, G.** (2008). Leisure boredom and high school dropout in Cape Town, South Africa. *Journal of Adolescence*, 31(3), 421-431.
37. **Wegner, L., Flisher, A. J., Muller, M., & Lombard, C.** (2006). Leisure boredom and substance use amongst high school students in South Africa. *Journal of Leisure Research*, 22(3), 228-243.
38. **Zuckerman, M., Eysenck, S. B. J., & Eysenck, H. J.** (1978). Sensation seeking in England and America: Cross-cultural, age, and sex comparisons. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 46(1), 139-149.